

บทที่ 5

บทสรุปและประเด็นสืบเนื่อง

บทเรียนที่เราได้รับจากการศึกษาทฤษฎีว่าด้วย ความเสมอภาคทางทรัพยากรของ ดอว์คินคือ ทฤษฎีดังกล่าวล้มเหลวจากสาเหตุที่ (1) การจัดสรรที่เสมอภาคที่ดอว์คินพูดถึงมีลักษณะที่เน้นปัจเจกบุคคล (individualistic) แบบเสรีนิยมมากเกินไป และ (2) การจัดสรรชนิดนี้ให้ความสำคัญกับการประเมินความชอบธรรมอย่างเป็นอัตวิสัยมากเกินไป เหตุผลสองประการนี้เกี่ยวเนื่องกัน ดอว์คินแถลงชัดเจนในการเสนอทฤษฎีดังกล่าวของเขาว่า เขาต้องการให้ทฤษฎีความเสมอภาคปกป้องคนกลุ่มน้อย หรือคนที่มีความต้องการและแสวงหารูปแบบชีวิตที่แตกต่างจากคนอื่นในสังคม เพื่อให้หลักประกันว่าคนเหล่านี้จะมีโอกาสได้รับส่วนแบ่งจากการจัดสรรเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ดังนั้น เขาก็เน้นว่าการจัดสรรต้องให้ความสำคัญกับคนทุกคนในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีผลประโยชน์เฉพาะเจาะจงของตนเอง และการจัดสรรที่เป็นธรรมต้องเป็นการจัดสรรที่คนทุกคนไม่ว่าจะมีความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างไรสามารถยอมรับได้เหมือนกัน เพื่อป้องกันไม่ให้บางคนต้องถูกบังคับให้ยอมรับความเสียหายเปรียบที่ที่เกิดจากอคติที่แฝงอยู่ในโครงสร้าง หรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีผลต่อการจัดสรร ซึ่งเหตุผลที่นำดอว์คินมาสู่ทฤษฎีความเสมอภาคชนิดนี้ของเขาเป็นเหตุผลที่มีพลัง และเป็นเหตุผลเดียวกับที่นักปรัชญาเสรีนิยมมาตรฐานเช่น จอห์น สจ๊วต มิลล์ใช้อ้างในการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล อย่างไรก็ตาม จากทฤษฎีที่ดอว์คินกล่าวที่ผ่านมา เราได้พบว่า การอ้างเหตุผลจากจุดยืนแบบปัจเจกบุคคลและแบบอัตวิสัยเพื่อสนับสนุนการจัดสรรที่เสมอภาคของดอว์คินมีข้อจำกัดในแง่ที่ (1) การที่ดอว์คินเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลและอัตวิสัยที่บุคคลมีเป็นพื้นฐานแก่การชดเชยทำให้เขาต้องเผชิญกับคำถามของแอนเดอร์สันที่ว่า การเลือกอย่างอิสระโดยปัจเจกบุคคลแต่ละคน ซึ่งมีพื้นฐานความเชื่อเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับสิ่งดีที่แตกต่างกันก่อให้เกิดพันธะต่อการชดเชยขึ้นแบบที่ดอว์คินอ้างได้อย่างไร เพราะหากคนเชื่อในสิ่งที่ดีสำหรับตนต่างกัน และต่างคนต่างเลือกสิ่งดีนั้นเพื่อตอบสนองความพอใจของตนโดยปราศจากการบังคับซึ่งกันและกัน การเลือกนั้นจะนำไปสู่สิ่งที่ดีร่วมกันในเชิงการจัดสรร เช่นการยอมรับในความคิดเรื่องการจัดสรรโดยตลาดประกันภัยได้อย่างไร เป็นไปได้ที่สิ่งที่ดีร่วมกันและสิ่งที่ดีจากเหตุผลของคนแต่ละคนอาจเป็นคนละสิ่งกัน การให้น้ำหนักแก่การตัดสินว่าสิ่งใดดีโดยคนแต่ละคนเหนือการตัดสินว่าสิ่งใดดีเมื่อมองจากจุดยืนร่วมกัน จึงเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุสิ่งดีร่วมกันอันเป็นเป้าหมายของการจัดสรรที่เสมอภาค โดยน้ำหนักเหตุผลของแอนเดอร์สันตรงนี้อยู่ที่การแยกระหว่างการเลือกอย่างอิสระตามความพอใจของแต่ละคนกับการเลือกที่ทุกคนทำร่วมกันเพื่อแสวงหาและบรรลุสิ่งดีร่วมกัน และปัญหาของดอว์คินเกิดจากเขาให้ความสำคัญกับการเลือกอย่างอิสระตามความหมายแรก ซึ่งเป็นจุดที่ทฤษฎีการจัดสรรของเขาต่างจากทฤษฎีของรอลส์ ที่เน้นความสำคัญของการเลือกอย่างอิสระตามความ

หมายถึง นอกจากนี้ (2) การอ้างเหตุผลจากหลักศีลธรรมและจริยศาสตร์ส่วนบุคคลที่ดอว์กินใช้ เพื่อเป็นฐานแก่การชดเชยจากอีกทางหนึ่งนั้นก็ต้องประสบปัญหาแบบเดียวกัน ที่เกิดจากการรับ ความสำคัญที่ละเมิดไม่ได้ (primacy) ของปัจเจกบุคคลและอัตวิสัยของบุคคลไว้ก่อน ซึ่งเราพบว่า ความเสมอภาคชนิดนามธรรมอ้างความสำคัญของมนุษย์เป็นรายบุคคล และทัศนคติทางจริย ศาสตร์ซึ่งเน้นคุณธรรมของปัจเจกบุคคลก็มีหลักการอยู่ที่ว่า การตัดสินใจว่าชีวิตหนึ่งดีหรือไม่ดีต้องทำ โดยบุคคลผู้ใช้ชีวิตเอง และจากจุดยืนที่เป็นอัตวิสัยเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายของชีวิตนั้นซึ่งบุคคล เองคือผู้กำหนดสำหรับตนเอง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้ดอว์กินต้องเผชิญกับข้อโต้แย้งเกี่ยวกับหลัก ประการแรกจากนารวีสันและเกี่ยวกับทัศนคติทางจริยะแบบหลักจากนีล ซึ่งข้อโต้แย้งทั้งคู่มาจาก เหตุผลแบบเดียวกันคือ เหตุใดคนมีเหตุผลจึงสามารถยอมรับหลักศีลธรรมและทัศนคติดังกล่าวได้ จากจุดยืนเชิงอัตวิสัยที่คนเหล่านี้มีอยู่ต่างกัน หากการยอมรับดังกล่าวต้องสอดคล้องกับอัตวิสัยที่แต่ละคนมีตามที่ดอว์กินอ้างจริง ก็ไม่น่าเป็นไปได้ที่คนเหล่านั้นจะยอมรับหลักหรือทัศนคติทางศีลธรรม เป็นแบบเดียวกันทั้งหมดทั้งที่พวกเขามีความเชื่อทางศีลธรรมที่ต่างกันอยู่ตั้งแต่ต้น สิ่งที่ดอว์กินควร ต้องอธิบายแต่ไม่ได้ทำคือ แสดงให้เห็นว่าการยอมรับดังกล่าวเป็นไปได้อย่างไรเสียก่อนที่จะอ้างหลัก และทัศนคติเหล่านั้นเป็นพื้นฐานของทฤษฎีความเสมอภาคของเขา

จากตรงนี้เราจึงพบว่า ปัญหาของความยุติธรรมในการจัดสรรเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนและเกี่ยวโยงกับอีกหลายประเด็นเช่น อำนาจของรัฐกับสิทธิในการกำหนดตนเองและเสรีภาพ ในการเลือก ความจำเป็นกับการเลือกอย่างอิสระ ปัญหาเหล่านี้ไม่อาจถูกเข้าใจและตอบได้จากจุด ยืนที่เน้นความเป็นปัจเจกบุคคลและความพอใจอย่างเป็นอัตวิสัยของบุคคลเพียงประการเดียว การ เลือกที่จะเริ่มต้นการเข้าสู่ปัญหาความยุติธรรมในการจัดสรรจากจุดยืนเช่นนี้ ทำให้ดอว์กินสามารถ พิจารณาได้เพียงครั้งหนึ่งของปัญหาการจัดสรรทั้งหมดคือ ประเด็นเรื่องทรัพยากรส่วนบุคคลที่ สัมพันธ์กับกรรมสิทธิในทรัพย์สินเท่านั้น แต่ไม่สามารถพิจารณาไปถึงอีกครึ่งหนึ่งของปัญหาการจัด สรรที่เหลือคือ ประเด็นเรื่องทรัพยากรสาธารณะดังที่อเล็กซานเดอร์และชาร์ทซ์ชิลด์พิจารณา

ลักษณะของปัญหาความยุติธรรมในการจัดสรรที่รวมเอาทั้ง ปัญหาทรัพยากรส่วนบุคคลและสมบัติสาธารณะไว้ด้วยกันนั้นบ่งชี้ถึงความจริงที่ว่า ปัญหาการจัดสรรต้องถูกพิจารณา จากจุดยืนที่เป็นจุดยืนร่วมกัน และปัญหาดังกล่าวเรียกร้องมาตรฐานเชิงวัตถุวิสัยนอกเหนือจาก ความพอใจของบุคคลแต่ละคนเพื่อเป็นเครื่องมือตัดสินความยุติธรรมของการจัดสรรแต่ละครั้ง จุด ยืนร่วมกันในที่นี้หมายถึง การพิจารณาปัญหาของการจัดสรรจำเป็นต้องเริ่มต้นจากอย่างน้อยที่สุด คือคนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความเชื่อหรือทัศนคติทางศีลธรรมที่ใกล้เคียงกันและเข้ากันได้ (compatible) ใน ประเด็นนี้ดอว์กินจึงไม่ผิดที่เชื่อว่า การจัดสรรที่เสมอภาคทางทรัพยากรเป็นสิ่งที่คนมีเหตุผลที่ยอมรับ ในหลักแห่งความเสมอภาคชนิดนามธรรม และจริยศาสตร์ส่วนบุคคลที่เน้นคุณธรรมทาง

จริยะของปัจเจกบุคคลสามารถยอมรับได้โดยไม่ขัดกับสำนึกทางศีลธรรมที่ตนมี ทั้งนี้และนารีวิสันเองก็ไม่ได้โต้แย้งดอว์คินในเรื่องนี้ ทั้งคู่ดูเหมือนยอมรับว่า หากคนในสังคมเสรีเชื่อในจริยศาสตร์ส่วนบุคคลที่เน้นคุณธรรมของปัจเจกบุคคล และในหลักแห่งความเสมอภาคชนิดนามธรรมที่เชื่อว่าชีวิตของทุกคนสำคัญเท่ากันจริง คนเหล่านี้ก็สามารถยอมรับทฤษฎีความเสมอภาคของดอว์คินได้ แต่สิ่งที่เขาโต้แย้งคือ สำหรับคนที่เชื่อในจริยศาสตร์ส่วนบุคคลแบบอื่นและไม่รับหลักแห่งความเสมอภาคชนิดนามธรรมอยู่ก่อน คนเหล่านี้มีเหตุผลอะไรที่ต้องเปลี่ยนมารับจริยศาสตร์และหลักดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ข้อความเชิงเงื่อนไขข้างเปลี่ยนเป็นความจริงได้ และที่ผ่านมามันดูเหมือนว่าดอว์คินก็ไม่ได้ให้เหตุผลที่น่าพอใจไว้จริงๆ ว่าทำไมคนเหล่านี้จึงควรยอมรับจริยศาสตร์และหลักศีลธรรมที่เขาเสนอ แต่การยอมรับและความเห็นพ้องดังกล่าวคือเงื่อนไขจำเป็นอย่างหนึ่งของการตอบปัญหาความเสมอภาคในการจัดสรร คำถามที่อลิซาเบธ แอนเดอร์สันถามดอว์คินที่ว่า ในเมื่อการจัดสรรที่เสมอภาคโดยตลาดประกันภัยของเขาไม่มีพื้นฐานอื่นนอกจากความพอใจ และการเลือกอย่างเป็นอัตวิสัยของแต่ละคน แต่ถ้าเช่นนั้นดอว์คินจะอ้างเหตุผลทางศีลธรรมเรื่องการเลือกอย่างอิสระและความรับผิดชอบที่เกิดจากการเลือกเพื่อสนับสนุนการชดเชยได้อย่างไร ในเมื่อแม้บุคคลจะไม่ยึดมั่นในสิ่งที่เขาเลือกไป แต่เขาก็ไม่ได้ละเมิดสิทธิของใคร การเลือกหลังมานแห่งความไม่รู้ในตลาดประกันภัยจึงไม่อาจมีผลผูกมัดปัจเจกบุคคล トラบโดที่ปัจเจกบุคคลเหล่านี้ยังไม่ยอมรับ (consent) ที่จะตกลงยอมรับระบบการชดเชย ในฐานะโครงสร้างสาธารณะที่สนองตอบผลประโยชน์ที่ทุกคนมีส่วนร่วม ไม่ใช่เฉพาะผลประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละคนเท่านั้น ข้อตกลงเกี่ยวกับโครงสร้างหรือกลไกการจัดสรรที่จะนำมาใช้จึงเป็นสิ่งที่ต้องได้มาก่อนที่การจัดสรรที่เสมอภาคและเคารพอิสรภาพของทุกคนจะสามารถเริ่มต้นได้ ปัญหาของความเป็นปัจเจกบุคคลนิยมทางเศรษฐกิจของดอว์คินในแง่ที่จึงเสมือนกระจกสะท้อนปัญหาของความเป็นปัจเจกบุคคลนิยมทางการเมืองของฮอบส์ ที่ฮอบส์ถูก Ripstein ถามว่า ทฤษฎีการเมืองแบบที่ฮอบส์เสนอซึ่งยอมรับในความเป็นอัตวิสัยเชิงคุณค่าของคนในสังคมเสรีตั้งแต่ต้นจะตอบคำถามของคนโง่ (the fool) ซึ่งสนใจแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวของตน แต่ไม่สนใจที่จะร่วมมือกับคนอื่น ซึ่งหมายถึงผลประโยชน์บางส่วนของเขาต้องถูกกระทบกระเทือนได้อย่างไร เพราะภายในสมมติฐานเรื่องความเป็นอัตวิสัยเชิงคุณค่าในตัวมันแฝงไว้ด้วยคำถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการร่วมมือกันตั้งแต่ต้นแล้ว²⁷⁰ การพิจารณาปัญหาของการจัดสรรที่ยุติธรรมที่สุดแล้วจึงต้องก้าวข้ามสมมติฐานดังกล่าวไปให้ได้เสียก่อนจึงจะสามารถเริ่มต้นได้

ท่าที่แบบปัจเจกบุคคลนิยมที่ดอว์คินใช้เป็นแนวทางเข้าสู่ปัญหาของความยุติธรรม

²⁷⁰ Ripstein. 1987. Foundationalism in Political Theory. In *Philosophy & Public Affairs*. Vol. 16. pp. 115-

ในการจัดสรรจึงไม่สอดคล้องและไปกันไม่ได้กับจุดยืนของผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ปัญหาของการจัดสรรเป็นปัญหาที่ต้องถูกมองจากจุดยืนดังกล่าว การแบ่งสรรสิ่งที่ดีมีคุณค่าเป็นปัญหาที่ต้องการการตัดสินใจร่วมกัน และต้องมาจากพื้นฐานของเหตุผลที่คนยอมรับร่วมกันได้ว่าข้อตกลงนั้นคือสิ่งที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้ การที่ดอร์คินเข้าใจ (conceptualize) สถานการณ์สมมติและบุคคลในสถานการณ์ดังกล่าวจากมุมมองแบบปัจเจกบุคคลนิยม ทำให้ทฤษฎีการจัดสรรของเขาต้องล้มเหลวตั้งแต่ต้นแบบที่นารวิสันวิจารณ์ไว้คือ ไม่สามารถแม้แต่จะเข้าใจและเข้าสู่ปัญหาของการจัดสรรที่แท้จริงได้ (non-starter) การเข้าสู่ปัญหาดังกล่าวจึงเรียกร้องให้ต้องสละจุดยืนแบบปัจเจกบุคคลนิยมที่เน้นความสำคัญของความพอใจเชิงอัตวิสัยแบบที่ดอร์คินใช้ และหันมารับจุดยืนแบบอื่นที่มีลักษณะร่วมกัน (collective) มากขึ้น ความล้มเหลวของดอร์คินในแง่นี้จึงไม่เปล่าประโยชน์ งานเขียนเรื่องความเสมอภาคทางทรัพยากรของเขาอาจมองได้ว่าเป็นการทดสอบขีดจำกัดของทฤษฎีที่เป็นปัจเจกนิยมแบบจัดซึ่งในที่สุดแล้วชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีดังกล่าวไม่อาจเป็นทางออกให้แก่ปัญหาความยุติธรรมในการจัดสรร การเข้าสู่ปัญหาของการจัดสรรอาจต้องอาศัยจุดยืนแบบอื่น และดอร์คินผิดพลาดที่มองไม่เห็นจุดนี้และจึงเข้าใจสาระสำคัญ (conceptualize) ของปัญหาของความยุติธรรมในการจัดสรรคลาดเคลื่อนไปตั้งแต่ต้น